

Lapin ilmasto- ja energiastrategian hyväksyminen

LLHall 10.11.2025
461/00.01.05.33/2023

Valmistelija Knutars Heli Lapin liitto

Lapin ilmasto- ja energiastrategia on Lapin aluekehitysjärjestelmään sisältyvä strateginen asiakirja. Lapin maakuntaohjelman eli Lappi-sopimuksen 2022-2025 tavoitteena on ilmastomuutoksen hillitseminen sekä hiilineutraaliuden saavuttaminen vuonna 2035. Nämä tavoitteet sisältyvät uuden Lappi-sopimuksen (2026-2029) missioon luonto- ja ilmastopositiivinen Lappi. Lapin ilmasto- ja energiastrategia tarkentaa ja toimeenpanee näitä tavoitteita.

Strategia on laadittu EAKR-rahoitteisessa Lapin ilmasto- ja energiastrategiahankkeessa. Hanke toteutetaan ajalla 1.5.2024 - 31.12. 2025 ja sen päätoteuttaja on ollut Lapin ELY-keskus ja osatoteuttaja Lapin liitto.

Lapin ilmasto- ja energiastrategia koostuu neljästä strategisesta suunnitelmasta: **ilmastonmuutoksen hillintäsuunnitelma** (tavoitteena päästöjen vähentäminen), **energiastrategia** (tavoitteena energiamurroksen ohjaaminen), **ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelma** (tavoitteena ilmastomuutoksen vaikutusten ennakointi ja varautuminen) sekä **ilmastoviestinnän ja -osallisuuden suunnitelma** (tavoitteena yhteistyö). Ilmasto- ja energiastrategia pohjautuu Suomen ilmastolakiin (423/2022), lain tavoitteisiin ja ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmään.

Strategian työstämiseen on osallistunut yli 90 henkilön sidosryhmäverkosto, joka on antanut asiantuntemustaan strategiatyöhön joko ohjausryhmässä tai suunnitelmakohtaisissa asiantuntijaryhmissä. Lisäksi työskentelyn aikana on järjestetty 13 työpajaa, joista vähintään yksi jokaisessa Lapin seutukunnassa. Työpajoihin on osallistunut yli 200 henkilöä eri taustoista ja organisaatioista. Lisäksi on järjestetty erillinen keskustelutilaisuus sekä saamelaiskäräjien että Lapin hyvinvointialueen nuorisovaltuuston kanssa. Strategialuonnos oli lausuntokierroksella 13.6.-14.9.2025 välisen ajan ja lausuntoja jätettiin 27 kpl:ta. Lausunnoissa huomiota kiinnitettiin tavoitevuosiin, seurantaan ja luontotavoitteiden kanssa yhteensovittamiseen, mutta toivottiin myös konkreettista tukea toimeenpanoon ja viestintään sekä toimijoiden kouluttamista strategian teemoihin.

Lapin ilmasto- ja energiastrategia pohjautuu Suomen kansalliseen ilmastolakiin ja siihen liittyviin politiikkasuunnitelmiin. Ensimmäinen tavoitevuosi on 2030, minkä vuoksi koko strategian arviointi on suunniteltu tehtäväksi vuonna 2032. Sitä ennenkin toimenpiteiden etenemistä seurataan, mutta seuraava varsinainen arviointi ja tavoitteiden ja toimenpiteiden päivittäminen vuoden 2040-tavoitteita vastaavaksi tehdään vasta tuolloin.

Strategian eri osien keskeinen sisältö:

Lapin ilmastomuutoksen hillintäsuunnitelma toteuttaa Lappi-sopimuksen ilmastotavoitteita ja tarkentaa Lapin Green Deal-tiekarttaa ilmastomuutoksen hillinnän osalta. Siinä kuvataan Lapin päästöjä, niiden kehitystä ja keskeisiä päästölähteitä, avataan päästöskenaarioiden ja -kuilujen avulla päästövähennystarpeita tavoitteiden saavuttamiseksi sekä linjataan keskeimpiä toimenpiteitä ja annetaan suosituksia toimenpiteiden edistämiseksi päästöjen vähentämiseksi. Päättävänä on hiilineutraalius vuonna 2035, mikä tarkoittaa päästöjen ja nielujen tasapainoa ja -70% päästövähennyksiä kaikista käyttöperäisistä päästöistä vuoden 1990 tasosta (-693,2 ktCO₂e vähennys Lapin päästöistä vuoteen 2023 verrattuna). Tavoitteena on myös sitoutuminen Suomen ilmastolain mukasiin päästövähennystavoitteisiin sekä Hinku-maakuntatavoite.

Suunnitelmassa esitetään päästövähennystoimia energia-, liikenne- ja maa- ja porotalous-päästösektoreille sekä toimenpiteitä hiilinielujen vahvistamiseksi ja Lapin hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Se sisältää myös suosituksia päästövähennyksiä edistävästä toimista kunnille, koulutus- ja tutkimusorganisaatioille, yrityksille ja elinkeinoelämälle sekä maakuntaliitolle. Suosituksina on mm. alueen ilmastotyön strateginen johtaminen kunnissa, energiatehokkuussopimukseen liittyminen, rakentamisen ohjauksen ja kaavoituksen keinojen hyödyntäminen kunnassa ja yritysten ja kuntalaisten tukeminen ilmastotyössä. Lisäksi suositellaan ilmastotavoitteiden integrointia maakunnan strategiseen kehittämiseen, ilmastotyön koordinoitua ja seurantaa, kuntien tukemista sekä ilmastoratkaisujen edistämistä mm. maakuntakaavoituksella, liikennejärjestelmätyöllä, viestinnällä ja rahoituksen suuntaamisella sekä edunvalvonnalla.

Lapin energiastrategiassa käsitellään maakunnan energiajärjestelmän kehittämisen suuntaviivoja nykytila-analyysin perusteella. Strategialla alustetaan yhteensovittavan ja tasapainoisen energiamurroksen edistämistä. Strategiaan on koottu tiedot Lapin energiantuotannosta, -käytöstä, -infrastruktuurista sekä suunnitelmista nykytilassa. Energiastrategian visiona vuodelle 2050 on *“Mahdollistamme energiamurroksen Lapissa. Kasvatamme arvonalisää ja monipuolistamme elinkeinorakennetta kestäväällä tavalla paikallisten hyväksi”*. Visio perustuu kolmeen strategiseen tavoitteeseen, jotka ohjaavat kehittämistä vision toteutumiseen: 1) Elinvoima ja positiiviset ilmastovaikutukset, 2) Sosiaalinen hyväksyttävyys ja yhteensovittaminen sekä 3) Luonnon monimuotoisuus.

Toimenpidesuosituksina on muun muassa energiajärjestelmän kehittäminen maakuntakaavoituksella ja energiatuotannon monipuolisuuden kehittäminen, energiahankkeiden osallistamisen ja tiedon tuottamisen kehittäminen, kuntien välisen yhteistyön vahvistaminen liittyen energiatehokkuusalueiden kehittämiseen sekä TKI-toiminnan vahvistaminen.

Lapin ilmastomuutokseen sopeutumisen suunnitelmassa tarkastellaan ilmastomuutoksen vaikutuksia Lappiin ensin yleisesti ja sitten toimialakohtaisesti. Ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumisen ja sopeutumisen toimenpiteitä on samoin esitetty toimialakohtaisesti. Lapin sopeutumis suunnitelma on yksi ensimmäisiä alueellisia sopeutumisen suunnitelmia Suomessa.

Suunnitelman visiona on: *“Lapin ihmiset ja elinkeinot varautuvat ja voivat hyvin muuttuvassa ilmastossa”*. Tavoitteena on ilmastomuutokseen sopeutumisen valtavirtaistaminen Lapissa, ilmastotiedon levittäminen ja toimialojen ilmastomuutokseen sopeutumisen tukeminen, ilmastomuutoksen riskien ja vaikutusten tunnistaminen osana alueellista varautumistyötä sekä Lapin kulttuuristen ja elinkeinollisten erityispiirteiden vaaliminen muuttuvassa ilmastossa ja niiden sopeutumisen edistäminen osana valtakunnallista edunvalvontaa. Avaintoimenpiteinä on mm. ilmastomuutoksen ja erilaisten maankäyttöhankkeiden negatiivisia vaikutuksia ehkäisevien ratkaisujen kehittäminen, toimialakohtaisten sopeutumisen suunnittelun edistäminen, ilmastomuutoksen vaikutusten tiedontuotannon ja sopeutumisosaamisen vahvistaminen, sopeutumistyön koordinaation ja seurannan kehittäminen, luontopohjaisten ratkaisujen korostaminen sekä kuntien ja aluetoimijoiden tukeminen sopeutumista edistävässä maankäytön suunnittelussa.

Ilmastoviestinnän ja -osallisuuden suunnitelman keskiössä on, että lappilaiset kokevat ilmastoasian omakseen. Tämän vuoksi ilmastokansalaisuuden vahvistaminen on yksi keskeisistä strategisista tavoitteista Lapin ilmastotyössä ja sen huomioiminen ja kehittäminen on ensiarvoista käsillä olevan strategian vaikuttavuudelle. Lapin ilmastoviestintä ja -osallisuussuunnitelman tavoitteena on kehittää ilmastoviestintää ja edistää lappilaisten osallisuutta ilmastotyöhön. Sillä pyritään ilmastokansalaisuuteen, joka kuvaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja toimintavalmiuksia sekä

ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi että siihen sopeutumiseksi. Ilmastokansalaisuuteen liittyy olennaisesti myös mahdollisuudet vaikuttaa ilmastopolitiikan tekemiseen eri tasoilla. Tällä on suora kytkeä ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuuteen ja sen koettuun hyväksyttävyyteen.

Toimenpidesuosituksia ovat mm. eri väestöryhmien huomioiminen, Lapin toimijoiden tukeminen ilmastoviestinnässä, ilmastoviestinnän ja ilmastotyön verkoston kehittäminen, ilmastokasvatuksen edistäminen, kolmannen sektorin yhteistyön sekä osallisuuden vahvistaminen.

Lapin Ilmasto- ja energiastrategia toimeenpanee Lappi-sopimuksen ilmastotavoitteita ja strategia tulee ottaa jatkossa huomioon Lapin aluekehittämisessä. Se antaa suuntaa maakunnan toimijoiden ilmastotyölle ja toimii ilmastotoimien valinnan apuna. Strategia helpottaa vihreän siirtymän investointien sijoittumista Lappiin luomalla periaatteet ja tuomalla näkyvyyttä maakunnan vastuulliselle toiminnalle.

Esittelijä vs. maakuntajohtaja Takkula Hannu Lapin liitto

Päätösesitys Maakuntahallitus hyväksyy Lapin ilmasto- ja energiastrategian.

Päätös